

น้ำนมราชสีห์

ชื่อสามัญไทย น้ำนมราชสีห์ นมราชสีห์ ผักโขมแดง หญ้าน้ำหมีก น้ำนมราชสีห์ใหญ่

ชื่อสามัญอังกฤษ Garden spurge, Snake weed, Asthma weed, Cat's hair

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Euphorbia hirta* L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

น้ำนมราชสีห์เป็นพืชล้มลุกขนาดเล็ก ลำต้นมีขนาดเล็กสีเขียวปนแดง เลื้อยไปตามผิวดิน และมีการแตกกิ่งก้านบริเวณโคนต้นจำนวนมาก ลำต้นยาวประมาณ 15-40 เซนติเมตร และชูยอดสูงประมาณ 10-20 เซนติเมตร ตามลำต้นจะมียางสีขาวลักษณะคล้ายน้ำนม ใบจะแตกออกจากลำต้น และกิ่งบริเวณข้อเป็นคู่ในลักษณะตรงข้ามกัน ใบเป็นใบเดี่ยวรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบสอบ ขอบใบเป็นจักฟันเลื่อย ใบยาว 2-4 เซนติเมตร ดอกเป็นดอกช่อแบบกระจุก ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกแต่ละช่อจะมีดอกย่อยจำนวนมากอัดแน่น จนมีลักษณะเป็นกลุ่มกลมสีเขียวปนม่วงแดง มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ดอกย่อยไม่มีก้านดอก ดอกแต่ละดอกมีเกสรตัวผู้จำนวนมาก เกสรตัวเมียประกอบด้วยรังไข่ ลักษณะทรงกลมปลายยอดเกสรตัวเมียมีลักษณะเป็นเส้นสีแดงสั้น ๆ จำนวน 3 เส้น ผลเป็นผลกลุ่มรูปทรงกลมจนถึงสามเหลี่ยม ผลมีรอยแยก 3 รอย ผลยาวประมาณ 1.5 มิลลิเมตร ที่ผิวผลมีขนขึ้นปกคลุมเมื่อผลแก่จะแตกเป็น 3 ซีก ภายในมีเมล็ด สีน้ำตาลเข้ม

น้ำนมราชสีห์พบได้ทั่วไปตามที่รกร้างว่างเปล่า ริมทาง ริมอาคาร พื้นที่เกษตร

ประโยชน์ทางยา

ทั้งต้นใช้รักษาไข้ป่า บิด ขับปัสสาวะ ขับน้ำนม รักษาแผล คั้นตามผิวหนัง ขับพยาธิ และโรคหนองใน

ประโยชน์ในตำรับยารักษาบิดมูกเลือดจากเอกสารสมุนไพโร

ใช้ต้นแห้ง 15-25 กรัม ผสมน้ำตาลทรายกรณิ บิดถ่ายเป็นเลือด และผสมน้ำตาลแดง กรณิ บิดถ่ายเป็นมูก ต้มจนสุกและนำน้ำมาดื่มกินรักษาอาการดังกล่าว

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ทั้งต้นพอประมาณใช้ต้มกินน้ำหรือดองเหล้าเพื่อบำรุงน้ำนมและบำรุงกำลัง

น้ำนมราชสีห์เล็ก

ชื่อสามัญไทย นมราชสีห์เล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Euphorbia thymifolia* L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

น้ำนมราชสีห์เล็กเป็นพืชล้มลุกขนาดเล็ก ลำต้นแตกแขนงมาก ลำต้นแผ่ทอดไปตามผิวดิน ลำต้นตั้งสูงได้ไม่เกิน 15 เซนติเมตร ลำต้นสีน้ำตาลอมแดงหรือเขียวอมแดง และมีขนขึ้นปกคลุม ลำต้นและใบมีน้ำยางสีขาวลักษณะคล้ายน้ำนม ใบแตกออกจากลำต้นและกิ่งในลักษณะเป็นคู่ด้านตรงข้ามกัน ใบเป็นใบเดี่ยวรูปรี ยาวประมาณ 4-6 มิลลิเมตร ปลายใบมนแหลมเล็กน้อย โคนใบสอบ ขอบใบเป็นหยักฟันเลื่อย หลังใบสีเขียวแก่ ท้องใบสีเขียวอมเทาอ่อน ก้านใบสั้น ดอกเป็นดอกช่อ ออกตามซอกใบ ดอกย่อยติดกันเป็นกระจุกสีชมพูหรือชมพูอมม่วง มีทั้งดอกตัวผู้และดอกตัวเมียในช่อดอกเดียวกัน ก้านช่อดอกยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร เกสรตัวเมียประกอบด้วยรังไข่ลักษณะกลม ออกสามเหลี่ยม ปลายยอดเกสรตัวเมียมีลักษณะเป็นเส้นบาง ๆ 3 เส้นแต่ละเส้นจะแยกออกเป็น 2 แฉก ผลเป็นผลกลุ่มรูปทรงกลมออกสามเหลี่ยม ผลยาว 1.5 มิลลิเมตรสีเขียว ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาล

ประโยชน์ทางยา

ทั้งต้นใช้รักษาไข้จับสั่น ท้องร่วง บิด ผื่นคัน ริดสีดวงทวาร และหูดน้ำหนวก

ประโยชน์ในตำรับยารักษาไข้จับสั่นจากเอกสารสมุนไพร

ใช้ต้นน้ำนมราชสีห์เล็ก 120 กรัมผสมน้ำตาลแดงพอประมาณ ต้มเอาน้ำดื่มก่อนเกิดอาการ ไข้จับสั่นประมาณ 2 ชั่วโมง

ละหุ่ง

ชื่อสามัญไทย ละหุ่ง ละหุ่งแดง ละหุ่งขาว มะหุ่ง

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี หงส์

ชื่อสามัญอังกฤษ Castor Oil Plant

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ricinus communis* L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

ละหุ่งเป็นไม้พุ่ม ทรงต้นสูง 2-4 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว ลักษณะคล้ายฝ่ามือ ขอบใบจักเว้าลึก 7-9 แฉก ก้านใบกลมยาว ใบสีเขียว ดอกตัวผู้สีเหลือง ดอกออกบริเวณข้อใกล้ปลายยอด ผลกลมมีหนามรอบผล ก้านผลยาว เมล็ดรูปไข่สีน้ำตาลดำลายขาว ภายในมี 3 เมล็ด

ละหุ่งพบได้ทั่วไปตามที่รกร้างว่างเปล่าริมถนน

ประโยชน์ทางยา

ใบใช้ขับน้ำนม ขับเลือด ขับลม แก้ปวดท้อง เมล็ดใช้แก้ปวดเมื่อย ปวดตามข้อ ใช้พอกบาดแผล ราก ใช้แก้พิษไข้ แก้เลือดลมไม่ปกติ

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ใบละหุ่งตำพอกแก้พิษฝีหนอง

หญ้าใต้ใบ

ชื่อสามัญไทย หญ้าใต้ใบ ลูกใต้ใบ หมากไข่หลัง มะขามป้อมดิน ไฟเดือนห้า

ชื่อสามัญอังกฤษ Seed under leaf

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus urinaria* L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

หญ้าใต้ใบเป็นพืชล้มลุก ลำต้นตรงสูง 20-60 เซนติเมตร ลำต้นเรียบใบเป็นใบประกอบออกจากรากแบบสลับ ใบย่อยออกแบบสลับ ใบย่อยรูปรีปลายและโคนใบมน หลังใบสีเขียวท้องใบสีขาว ใบกว้าง 2-5 มิลลิเมตร ยาว 5-15 มิลลิเมตร ดอกสีเหลืองอมน้ำตาลดอกตัวผู้และดอกเพศเมียอยู่คนละดอก ผลลักษณะกลมแบน ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีน้ำตาลผลจะเรียงอยู่ใต้ใบ

หญ้าใต้ใบพบได้ทั่วไปตามพื้นที่ทำการเกษตร ตามริมอาคารบ้านเรือนและที่รกร้างทั่วไป
ประโยชน์ทางยา

ทั้งต้นใช้รักษาโรคดีซ่าน บิดมูกเลือด ท้องร่วง แก้ไข้ ขับปัสสาวะ ดับอักเสบ ลำไส้ อักเสบ และโรคติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ

ประโยชน์ในตำรับยารักษาโรคติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะจากเอกสารสมุนไพร

ใช้ลำต้นสดหญ้าใต้ใบและ ผีเสื้อน้ำ อย่างละ 30 กรัม กูดงอแงสด 15 กรัม ต้มเอาน้ำกินรักษาอาการดังกล่าวได้

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

หญ้าใต้ใบทั้งต้นประมาณ 1 กำมือ ต้มกินน้ำ แก้ไข้หวัด

สบู่แดง

ชื่อสามัญไทย สบู่แดง สบู่เลือด สลอดแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Jatropha gossypifolia* L.

วงศ์ Euphorbiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

สบู่แดงเป็นไม้พุ่ม ทรงพุ่มสูง 1-2 เมตร แตกกิ่งก้านสาขามาก เปลือกกิ่งและต้นสีน้ำตาล ด้านปลายกิ่งสีแดง มีน้ำยางสีใส ใบเป็นใบเดี่ยว ใบแก่สีเขียว ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง ใบมีขนาดใหญ่ แบ่งได้ 3 แฉก ขอบใบเป็นจักละเอียด ปลายใบแหลม โคนใบโค้งมนรูปหัวใจก้านใบสีแดง ดอกเป็นดอกช่อออกตามซอกใบใกล้ปลายยอด ช่อดอกแต่ละช่อจะมีดอกตัวเมียเพียง 1 ดอก นอกจากนั้น เป็นดอกตัวผู้ กลีบดอกมี 5 กลีบสีแดง กลีบเลี้ยงสีแดงและเปลี่ยนเป็นสีเขียว ผลแบ่งเป็น 3 พู ภายในมีอยู่ 3 เมล็ด เมล็ดกลมรีสีดำ

สบู่แดงพบได้ตามสวน ไร่ นา ที่รกร้างว่างเปล่าริมถนน
ประโยชน์ทางยา

ใบเมล็ดใช้รักษา ผื่นคัน หิด และใช้ป้องกันกำจัดแมลง